

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **JUDr. S. Š.**, bývajúceho v B., zastúpeného JUDr. J. Z., advokátom v B., proti odporcom **1/ R. O. D. S.**, so sídlom v S., **2/ O. P. Ú. v S.**, so sídlom v S., **3/ Ministerstvu pôdohospodárstva Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Dobrovičova 12, **o zaplatenie 200 000 Sk s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde v Senici pod sp.zn. 10 C 263/1992, o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 27. novembra 2007, sp.zn. 9 Co 156/2007, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave z 27. novembra 2007 sp.zn. 9 Co 156/2007 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd v Senici rozsudkom z 29. mája 2007 č.k. 10 C 263/92-338 zamietol návrh navrhovateľa, ktorým sa domáhal poskytnutia finančnej náhrady za trvalé porasty na odňatých nehnuteľnostiach. Navrhovateľovi uložil povinnosť zaplatiť odporcom náhradu trov konania a to odporcovi 1/ vo výške 3 708 Sk a odporcovi 3/ vo výške 2 016 Sk. Odporcovi 2/ náhradu trov nepriznal. Navrhovateľovi uložil ďalej povinnosť nahradiť trovy štátu vo výške 3 215 Sk. V odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na to, že predchádzajúci rozsudok zo dňa 8. septembra 2005 bol zrušený odvolacím súdom v časti povinnosti odporcu 1/ zaplatiť navrhovateľovi sumu 61 835 Sk, ako aj trovách konania. V zamietajúcej časti rozsudok súdu prvého stupňa zo dňa 8. septembra 2005 nebol napadnutý. Voči odporcom 2/ a 3/ bol teda návrh vo veci samej právoplatne zamietnutý rozsudkom súdu prvého stupňa č.k. 10 C 263/1992-243 zo dňa 8. septembra 2005. Odporcovia 2/ a 3/ sa od nadobudnutia právoplatnosti rozsudku dňa 3. novembra 2005 stali účastníkmi konania len v časti náhrady

trov konania. Po zrušení tohoto rozsudku odvolacím súdom v napadnutej časti povinnosti odporcu 1/ zaplatiť navrhovateľovi určenú sumu a náhradu trov konania, súd prvého stupňa vykonal dokazovanie len na otázku, aké porasty boli na nehnuteľnostiach, ktoré boli odňaté navrhovateľovi, resp. jeho právnym predchodcom. Vykonaným dokazovaním dospel k záveru, že navrhovateľ nepreukázal množstvo, druh a kvalitu trvalých porastov na predmetných odňatých nehnuteľnostiach. Navrhovateľ ohľadom týchto skutkových tvrdení neunesol dôkazné bremeno, okrem toho v rôznych etapách konania tvrdil rôzne množstvá trvalých porastov na týchto pozemkoch. Konštatoval, že z doteraz vykonaného dokazovania nevyplývajú údaje o trvalých porastoch na odňatých nehnuteľnostiach v rozhodnom čase a preto návrh navrhovateľa zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p., o náhrade trov štátu v zmysle § 148 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Trnave na odvolanie navrhovateľa rozsudkom z 27. novembra 2007 sp.zn. 9 Co 156/2007 rozsudok okresného súdu potvrdil. Odporcom 1/, 2/ a 3/ náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil ako vecne správny, avšak čiastočne z iných dôvodov. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že súd prvého stupňa vyhodnotiac vykonané dokazovanie, predložené listinné dôkazy, ako aj výpovede svedkov správne vyvodil, že navrhovateľ nepreukázal v tomto konaní, že na prevzatých nehnuteľnostiach boli skutočne trvalé porasty v množstve, druhu a akosti, ako on uvádzal v priebehu konania na súde prvého stupňa. Namietané svedecké výpovede súd prvého stupňa hodnotil správne, keďže výpovede ostatných svedkov, ktorých bolo podstatne viac, nepodporili tvrdenia navrhovateľa o počte trvalých porastov na odňatých pozemkoch, práve naopak. Listinné dôkazy tvrdenie navrhovateľa taktiež nepotvrdili. Súd prvého stupňa sa však nevysporiadal s námietkou premlčania, ktorú vzniesol odporca 1/ vo svojom odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa zo dňa 8. septembra 2005 napriek tomu, že odvolací súd mu túto povinnosť uložil. Ak účastník konania vznesie námietku premlčania, súd je povinný sa s touto námietkou vysporiadať a až následne konať vo veci. Opačný postup je procesným pochybením. Poukázal na to, že navrhovateľ svoje nároky uplatnil podľa zákona č. 229/1991 Zb. v znení neskorších predpisov. Podľa tohoto zákona svoje práva mal konkrétne náhradu za trvalé porasty na odňatých nehnuteľnostiach uplatniť do 31.12.1992. Do tejto lehoty musel vyčísliť i výšku náhrady, ktorú požadoval za trvalé porasty. V tomto termíne navrhovateľ vyčíslil sumu 40 000 Sk. Neskôr túto sumu upravoval, prvýkrát návrhom z 22.3.1996, druhýkrát návrhom z 8.9.2005. V oboch prípadoch je potrebné vychádzať z toho, že jeho nároky nad sumu 40 000 Sk boli prekludované s poukazom na § 13 zákona č. 229/1991 Zb.

o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a k inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov. Dospel k záveru, že súd prvého stupňa sa teda v tomto konaní mohol zaoberať len výškou náhrady v sume 40 000 Sk, v prípade, keby bol navrhovateľ preukázal odôvodnenosť svojho nároku, čo sa nestalo. Vo zvyšku náhrady za trvalé porasty bolo preto potrebné návrh navrhovateľa zamietnuť ako prekludovaný.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie navrhovateľ a žiadal, aby dovolací súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie. Odvolaciemu súdu vytýkal, že v odvolacom konaní postupoval povrchno, nedostatočne sa zaoberal s existujúcimi dôkazmi a laxne pristúpil k ich vyhodnoteniu, čo sa odzrkadlilo v rozhodnutí vyjadrenom vo výroku rozsudku. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu vnímal ako nepresvedčivé a bez argumentačnej hodnoty, pričom, hodnotenie dôkazov nebolo vykonané v súlade s ustanovením § 132 O.s.p. Namietal, že základný princíp, ktorým má byť zabezpečená spravodlivá ochrana práv oprávnených záujmov účastníkov, na jeho strane nebol dodržaný, v dôsledku čoho predmetné porušenie zákona rezultovalo do nesprávneho rozhodnutia súdov. Ďalšie porušenie svojich práv účastníka konania videl v tom, že mu postupom súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom a to opakovane. V súvislosti s uvedeným tvrdením poukázal na nezákonný postup súdu prvého stupňa s poukazom na ustanovenie § 115 ods. 2 O.s.p. pri nariadení pojednávania na 29.5.2007, ako aj na postup odvolacieho súdu, ktorý napriek písomnému ospravedlneniu jeho právneho zástupcu i jeho samotného a žiadosti o odročenie pojednávania na deň 27.11.2007 z vážnych zdravotných dôvodov a kolízie termínu pojednávania právneho zástupcu, vec prejednal a rozhodol v ich neprítomnosti. Tvrdil, že v konaní pred odvolacím súdom boli porušené jeho základné zákonné a ľudské práva v tom, že nemal možnosť v záverečnej fáze predniesť argumentácie, ďalšie návrhy a eventuálne predložiť dôkazy.

Odporcovia sa k dovolaniu navrhovateľa písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorý je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie navrhovateľa je prípustné a dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p. v znení do 15. októbra 2008 – ďalej len O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu.

Navrhovateľ dovolaním napadol rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nevykazuje znaky niektorého z rozsudkov uvedených v citovaných ustanoveniach. Nejde o zmeňujúci rozsudok v zmysle § 238 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd v tejto veci ešte nerozhodoval, a teda ani nevyslovil svoj právny názor (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Dovolanie smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil prípustnosť dovolania (§ 238 ods. 3 O.s.p.). So zreteľom na to je zřejmé, že prípustnosť dovolania nemožno vyvodiť z ustanovenia § 238 O.s.p.

Dovolanie navrhovateľa by vzhľadom na to bolo procesne prípustné, len ak by v konaní na súdoch nižších stupňov došlo k vade konania v zmysle § 237 O.s.p. Povinnosť skúmať, či konanie nie je zaťažené niektorou z nich, vyplýva pre dovolací súd z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd sa preto neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p. Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Dôvodom, zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., je vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odňala možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva, ktoré sú mu priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

Dovolací súd dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu a jeho rozhodnutie je postihnuté vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.; podľa dovolacieho súdu totiž postupom odvolacieho súdu bola navrhovateľovi odňatá možnosť konať pred súdom.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa dospel k záveru, že navrhovateľ neunesol dôkazné bremeno ohľadom svojich skutkových tvrdení o množstve, druhu a veku trvalých porastov na predmetných odňatých nehnuteľnostiach pred ich odstránením v čase, keď boli dané do užívania bývalého J. R. D. v S. a návrh zamietol. Z dôvodov, že súd návrh navrhovateľa v celom rozsahu zamietol, nezaoberal sa otázkou námietky premlčania vznesenej odporcom 1/ voči nárokom navrhovateľa presahujúcim pôvodne žalovanú sumu 40 000 Sk.

Odvolací súd v porovnaní so súdom prvého stupňa svoj potvrdzujúci rozsudok založil na právnom názore odlišnom od právneho názoru súdu prvého stupňa, keď vychádzal z toho, že nároky navrhovateľa uplatnené nad sumu 40 000 Sk boli prekludované. Poukázal pritom na ustanovenie § 13 ods. 1 veta prvá zákona č. 229/1991 Zb., z ktorého vyplýva, že právo na vydanie nehnuteľnosti podľa § 6 môže oprávnená osoba uplatniť do 31.12.1992. Neuplatnením práva v lehote, právo zanikne; ide o preklúziu práva. Podľa názoru odvolacieho súdu súd prvého stupňa sa teda v tomto konaní mohol zaoberať len výškou náhrady za trvalé porasty v sume 40 000 Sk, keď by bol navrhovateľ preukázal odôvodnenosť svojho nároku, čo sa v tomto prípade nestalo. Z uvedených dôvodov vo zvyšku náhrady za trvalé porasty považoval za potrebné návrh navrhovateľa zamietnuť ako prekludovaný.

Dovolací súd je toho názoru, že toto konanie odvolacieho súdu, z ktorého vzišlo dovolaním napadnuté rozhodnutie, neprebehlo podľa zásad spravodlivého konania.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Podľa § 1 O.s.p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/02, III. ÚS 171/2006 z 5. apríla 2007).

Právo na súdnu ochranu, okrem Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1), Listiny základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1) a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (čl. 6 ods. 1), zabezpečujú a vykonávajú aj jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (napr. § 41 O.s.p., § 123 O.s.p., § 115 O.s.p. a pod.). Obsahom práva na súdnu ochranu v rámci spravodlivého procesu je i právo účastníka, aby sa jeho vec, ak to zákon pripúšťa, prejedнала v dvojinstančnom konaní.

Podľa dovolacieho súdu odvolací súd svojím vyššie uvedeným postupom porušil právo navrhovateľa na spravodlivý proces, pretože tým, že svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na iných právnych záveroch než súd prvého stupňa, v skutočnosti navrhovateľovi odňal právo namietať správnosť jeho právneho názoru na inštancne vyššom súde. Až z rozhodnutia dovolacieho súdu sa žalobca dozvedel, že odvolací súd vyvodil svoj iný právny záver zo skutočností účastníkmi v konaní netvrdenými a prvostupňovým súdom nehodnotenými. K novým právnym záverom dovolacieho súdu sa účastníci konania nemali možnosť vyjadriť, prípadne predložiť nové dôkazy, ktoré z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa sa nejavili významnými. Odvolací súd až vo svojom rozsudku konštatoval, že nárok navrhovateľa je čiastočne prekludovaný. Ak odvolací súd dospel k iným právnym záverom pri posúdení zisteného skutkového stavu súdom prvého stupňa, mal správne rozhodnutie prvostupňového súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Požiadavke dôsledného rešpektovania ústavného princípu dvojinstančnosti občianskeho súdneho konania odvolací súd mohol učiniť zadosť iba kasačným rozhodnutím. Tým, že odvolací súd tak nepostupoval, znemožnil účastníkovi realizáciu jeho procesných práv, lebo mu odoprel možnosť prieskumu správnosti nových, prípadne z pohľadu súdu prvého stupňa dosiaľ bezvýznamných, avšak z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom však rozhodujúcich skutkových a právnych zistení. Svojím postupom teda navrhovateľovi odňal možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne.

Vzhľadom na to, že dovolací súd zrušil rozsudok dovolacieho súdu z iných právnych dôvodov, nepovažoval za potrebné zaoberať sa námietkou navrhovateľa, že odvolací súd napriek žiadosti jeho právneho zástupcu o odročenie pojednávania z dôvodu kolízie termínu pojednávania a z vážnych zdravotných dôvodov navrhovateľa, tieto neakceptoval a prejednal

a rozhodol vec v ich neprítomnosti, čím odňal neprítomnému účastníkovi konania možnosť konať pred súdom. Napriek tomu dovolací súd poukazuje na to, že podľa ustálenej súdnej praxe sama kolízia pojednávania toho istého zástupcu účastníka na rozdielnych súdoch nie je bez ďalšieho dôležitým dôvodom na odročenie pojednávania v zmysle § 101 ods. 2 O.s.p. (Zo súdnej praxe č. 1/2003, s. 11). Potrebné je poukázať na to, že navrhovateľ lekársku správu o svojich vážnych zdravotných dôvodoch súdu nepredložil.

Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami navrhovateľa uvedenými v dovolaní, vrátane konania pred súdom prvého stupňa.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, 4 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 22. júla 2009

JUDr. Vladimír M a g u r a , v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Nina Dúbravčíková